

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunta on 8 päivänä syyskuuta 1994 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 162.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti antanut valiokunnalle lausuntonsa. Lausunto (StVL 3) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina maatalousneuvos Juhani Tuisku maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntösihteeri Pekka Aalto oikeusministeriöstä, toimistopäällikkö Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, maakunta-agronomi Henry Lindström Ahvenanmaan maakuntahallituksesta, rahoitusasiamies Antti Huhtamäki Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta ja eläkejohtaja Pentti Saarimäki Maataloustuottajain eläkelaitoksesta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan maatalouden rakenteen parantamiseksi säädettäväksi laki maatalousyrittäjien luopumistuesta. Samalla eräisiin sosiaaliturvajärjestelmään kuuluviin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi luopumistukijärjestelmästä johtuvat muutokset.

Ehdotetulla lailla toteutettaisiin Euroopan yhteisön (EY) lainsäädännön mukainen maatalouden varhaiseläkejärjestelmä. Järjestelmä on vapaaehtoinen, mutta mikäli se otetaan käyttöön, yhteisön säännöksiä on noudatettava. Järjestelmän mukaisen tuen keskeisenä tavoitteena on alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää ja parantaa maatalojen elinvoimaisuutta tilakokoa kasvattamalla.

Lain nojalla voitaisiin myöntää luopumistukea maatalousyrittäjille, jotka lopettavat pysyvästi kaupallisen maatalouden harjoittamisen

luovuttamalla tai vuokraamalla pellot nuoremmalle viljelijälle. Jos luovutuksensaajalla ei ennestään olisi maatilaa, johon pelto tulisi lisämaaksi, hänen olisi sitouduttava laajentamaan tilaa myöhemmin. Luopuminen voisi tapahtua ilman laajentamisvelvoitetta vain poikkeustapauksissa. Ellei sopivaa viljelyä jatkajaa löytyisi, luopumistuen voisi saada siirtämällä pellon pois maataloustuotannosta.

Luopumistuella turvattaisiin maataloustuotannosta ennen vanhuuseläkeikää luopuvan yrittäjän toimeentulo. Luopumistukeen olisivat oikeutettuja 55—64-vuotiaat maatalousyrittäjät. Luopumistuki vastaisi määrältään maatalousyrittäjien eläkelain ja kansaneläkelain mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen yhteismäärää. Luopumistukea maksettaisiin luopujan vanhuuseläkeikään asti.

Järjestelmästä johtuvat kustannukset maksettaisiin valtion varoista. Yhteisö osallistuisi luopumistuen rahoitukseen. Luopumistuen täytäntöönpanosta vastaisi maatalousyrittäjien eläkelaitos yhteistyössä maaseutuelinkeinoviranomaisten kanssa.

Esitys liittyy Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa (EU). Asiaa koskeva hallituksen esitys Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 135) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä ja myös maa- ja metsätalousvaliokunta tulee antamaan siitä lausuntonsa. Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan samanaikaisesti jäsenyyden kanssa. Voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella. Esitys liittyy lisäksi valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen. Lakia sovellettaisiin, jos luopuminen tapahtuu lain voimaantulon jälkeen mutta ennen vuotta 2000. Vuoden 1995 loppuun voimassa olevia maatalousyrittäjien nykyisiä luopumisjärjestelmiä ei enää jatkettaisi.

Valiokunnan kannanotot

Yleistä

Maatalouden rakennekehitys

Valiokunta toteaa, että Suomessa on jo pitkään pyritty erilaisilla toimenpiteillä kehittämään maatalouden rakennetta. Tarkasteltaessa rakennekehitystä ja siinä tapahtuneita muutoksia voidaan kuitenkin todeta, että tilojen lukumäärä on vain jonkin verran vähentynyt ja niiden koko vain hieman kasvanut. Tähän on vaikuttanut se, että rakennepoliittisten toimenpiteiden ohella rakennekehitykseen vaikuttaa harjoitettu tulo- ja tuotantopolitiikka, joka Suomessa on merkittävässä määrin hidastanut rakennekehitystä. Erityisesti kotieläintalouteen kohdistetuilla toimenpiteillä, joilla on ensisijaisesti pyritty vähentämään ylituotantoa, on samalla estetty yrityskoon kasvua, jopa siten, etteivät tilat ole pystyneet käyttämään tehokkaasti olemassa olevaa tuotantokapasiteettia.

Valiokunta toteaa, että rakennekehityksen merkitys korostuu entisestään Suomen mahdollisessa EU-jäsenyytilanteessa, jossa elintarviketaloudellemme liittymissopimuksessa sovitusta tukijärjestelyistä huolimatta aiheutuu vaikea sopeutumisongelma tuottajahintojen laskiessa ja kilpailun kiristyessä. Tämä koskee erityisesti sika- ja siipikarjataloutta, mutta myös muilla tuotannonaloilla rakennekehityksen tarve on ilmeinen. Valiokunnan käsityksen mukaan rakennekehitys on ehdoton edellytys elintarviketaloudemme toimintaedellytysten turvaamiseksi ja kilpailukyvyyn parantamiseksi niin, että se voisi myös pitkällä aikavälillä menestyä kansainvälisessä kilpailussa.

Koska tuotannon ja peltoalan määrää on rakenteen kehittämiseksi mahdotonta kasvattaa, rakennekehitys edellyttää käytännössä sitä, että osa tuottajista luopuu tuotannosta. Tämä puolestaan edellyttää sekä vaihtoehtoisia ansiomahdollisuuksia että riittävän toimeentulon turvaavia eläke- ja luopumisjärjestelmiä. Järjestelmien on oltava riittävän houkuttelevia tilalla vallitsevan tilanteen muuttamiseksi.

Valiokunta toteaa, että esitys liittyy eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 164), joka koskee muun muassa EY:n muiden rakennepoliittisten toimenpiteiden käyttöön ottamista.

EY:n varhaiseläkejärjestelmä

EY:n varhaiseläkejärjestelmä on yksi yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen (CAP-reformi) liittyvistä rakennepoliittisista toimenpiteistä. Järjestelmän käyttöön ottaminen EY:ssä on vapaaehtoista. Järjestelmän tavoitteena on maatalouden rakenteen parantaminen tilakokoa kasvattamalla ja kannustamalla vanhempia viljelijöitä siirtämään tilanpito nuoremmalle, mahdollisesti ammattitaitoisemmalle viljelijälle, jolla on paremmat edellytykset tilanpidon jatkamiseen.

Luopumistukijärjestelmän erot Suomen nykyiseen järjestelmään verrattuna

Suomessa maatalousyrittäjillä on yleisten, kaikkia kansalaisryhmiä koskevien varhaiseläkejärjestelmien lisäksi ollut mahdollisuus luopua maatalouden harjoittamisesta ennen vanhuuseläkeikää maatalouden luopumisjärjestelmien turvin. Luopumisjärjestelmiin kuuluvat sukupolvenvaihdoseläke, jolla on pyritty parantamaan maatalousyrittäjien ikärakennetta ja edistämään maatalouden rakennekehitystä ohjaamalla sukupolvenvaihdoksia jatkamiskelpoisille maataloille, ja luopumiskorvaus, jonka keskeisenä tavoitteena on ollut maatalouden ylituotannon vähentäminen.

Saadun selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että Suomen voimassa oleva luopumisjärjestelmä on ollut jossain määrin tehoton. Uuden järjestelmän mukainen luopumistuki vastaisi tasoltaan nykyistä sukupolvenvaihdosjärjestelmää, mutta olisi jonkin verran suurempi kuin nykyinen luopumiskorvaus. Ehdotettu luopumisjärjestelmä olisi lisäksi huomattavasti joustavampi kuin nykyinen järjestelmä. Järjestelmä muun muassa mahdollistaisi luopumistapana myös peltomaan luovutuksen lisäksi viljelijälle. Lisäalueluovutukset ja tilakoon suurentaminen ovat lisäksi keskeisiä vaatimuksia järjestelmää sovellettaessa. Suomen nykyisissä järjestelmissä laajentamisvelvoitetta ei ole. EY:n järjestelmässä luopuminen on mahdollista myös vuokraamalla tila, mikä on väljennys nykyisiin luopumisjärjestelmiin. Ehdotuksen mukaan tukea voitaisiin Suomessa edelleen maksaa molemmille puolisoille, mikä poikkeaisi periaatteessa EY:n tilakohtaisesta järjestelmästä, mutta olisi asiantuntijaselvityksen mukaan ilmeisesti hyväksyttävissä myös yhteisössä. Uutta järjestelmässä on myös vaatimus päätoimisuudesta, mikä korvaa Suomen nykyisen vaatimuksen jatkumiskel-

poisuuden osoittamisesta. Ehdotetussa järjestelmässä otetaan lisäksi aikaisempaa paremmin huomioon ympäristönäkökohdat.

Taloudelliset vaikutukset

Saadun selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevat luopumistuen kokonaiskustannuksia, EY:n rahoitusosuutta ja kansallisesti maksettavaa osuutta koskevat arviot ovat olleet virheellisiä. Tarkistuslaskelma on osoittanut, että oikeat kustannukset ovat noin 40 prosenttia hallituksen esityksessä esitettyjä kustannuksia alhaisemmat. Luopumistukijärjestelmän korjattu kustannusarvio on esitetty seuraavassa taulukossa:

vuosi	luopumistuki- kustannukset milj.mk	EY:n osuus milj.mk	valtion osuus milj.mk
1995	80	40	40
1996	270	150	120
1997	430	240	190
1998	580	320	260
1999	690	380	310
2000	760	420	340
2005	440	240	200
2010	20	10	10

Yksityiskohtaiset kannanotot

Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta

1 §. Asiantuntijalausuntoon viitaten valiokunta katsoo, että sääntelyn perusteena oleva, pykälän 1 momentissa mainittu neuvoston asetus (ETY) n:o 2079/92 tulisi yksilöidä tarkemmin mainitsemalla säännöksessä myös sen nimi.

9 §. Saadun asiantuntijaselvityksen perusteella valiokunta toteaa, että pykälän 2 kohdassa tarkoitettuina tilanteina, joissa laajentamisvelvollisuuden täyttäminen ei ole kohtuudella mahdollista, tarkoitetaan muun muassa sellaisia ti-

lanteita, joissa luopuminen tapahtuu maatilalla, joka sijaitsee vähäpeltoisella alueella tai alueella, jolla peltokuviot ovat hajanaiset ja pienet, mutta maatala on kuitenkin jatkamiskelpoinen.

13 §. Pykälän 1 momentin viimeinen virke ehdotetaan saadun selvityksen perusteella siirrettäväksi momentin ensimmäiseksi virkkeeksi. Muutos on teknisluonteinen.

40 §. Valiokunta ehdottaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon mukaisesti pykälää tarkistettavaksi työeläke- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 117) johdosta.

Laki maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta

16 §. Esitykseen liittyy ehdotus maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta. Muutos koskee luopumistukea koskevien tehtävien lisäämistä maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tehtäviin. Vastaava ehdotus sisältyy hallituksen esitykseen laiksi kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta ja maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta (HE 163). Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon mukaisesti valiokunta katsoo, että nämä ehdotukset tulisi yhdistää. Säädösteknisesti tämä ehdotetaan toteutettavaksi siten, että nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen toinen lakiehdotus ehdotetaan hylättäväksi ja hallituksen esityksen n:o 163 toinen lakiehdotus hyväksyttäväksi luopumistukea koskevin muutoksin.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hylättäisiin,

että hallituksen esitykseen sisältyvät kolmas, neljäs ja viides lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki**maatalousyrittäjien luopumistuesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleisiä säännöksiä

1 §

Tässä laissa säädetään *maatalouden varhaiseläkettä koskevasta yhteisön järjestelmästä annetussa* neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2079/92 tarkoitetusta maatalouden varhaiseläkejärjestelmästä ja sen toimeenpanosta.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luopujaa koskevat edellytykset

3—7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Maatilaa koskevat edellytykset

8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Maatilan luovutus luovutuksensaajalle

9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Pellon luovutus lisämaaksi

10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Pellon luovutus muuhun kuin maataloustarkoituksiin

11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Pellon poistaminen tuotannosta sitoumuksella

12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luopumista koskevat yhteiset säännökset

13 §

Edellä 10—12 §:ssä tarkoitetut luopumistavat voidaan myös yhdistää. Sen estämättä, mitä edellä säädetään, pelto voidaan myös myydä maaseutuelinkeinoiirille luovutettavaksi edelleen tässä laissa tarkoitetut edellytykset täyttävälle *luovutuksensaajalle* käytettäväksi maaseutuelinkeinolain (1295/90) mukaisesti tarkoituksiin siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. (*Poist.*)

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

14—16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luopumistuen määrä

17—19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luopumistuen hakeminen

20 ja 21 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luopumistuen maksaminen

22—27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luovutuksensaajan ja luopujan velvoitteiden täyttäminen

28—30 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luopumistuen takaisinperintä

31 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Ennakkopäätökset

32 ja 33 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Lain täytäntöönpano

34—36 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Muutoksenhaku

37 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Erinäiset säännökset

38 ja 39 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

40 §

Jollei tästä laista johdu, on luopumistuesta soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 8 g, 9 ja 9 a §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 d, (*poist.*) 20, 21 ja 21 a—21 e §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä sekä 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

41 ja 42 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Lain voimaantulo

43 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S-L. Anttila, varapuheenjohtaja Iivari, jäsenet Järvilahti, Kalli, Koistinen, Koski (osittain), Lahikainen, Olli-

la, Polvinen, Pulliainen (osittain), Rajamäki, Rinne, Saario, Saastamoinen, Urpilainen ja Westerlund sekä varajäsenet Björkenheim ja Puhaka.

Vastalauseita**I**

Hallituksen esityksessä n:o 162 laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ehdotetaan, että maatalouden harjoittamisesta luopuvalle 55—64-vuotiaalle maatalousyrittäjälle maksettaisiin luopumistukea, jolla turvattaisiin maataloudesta ennen vanhuuseläkeikää luopuvan toimeentulo. Luopumistuki vastaisi määrältään maatalousyrittäjien eläkelain ja kansaneläkelain mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen yhteismäärää.

Viime vuosina on muuhun eläkelainsäädäntöön jouduttu tekemään useita muutoksia, joilla muiden kansalaisryhmien kuten esimerkiksi kuntien ja valtion virkamiesten eläkeikää on korotettu huomattavasti. Yksilöllisen varhaiseläkkeen-

kin, jonka saaminen puolestaan edellyttää iän lisäksi terveydellisiä edellytyksiä, ikäraja on yleensä 58 vuotta.

Allekirjoittaneiden mielestä on kansalaisten samanarvoisuuden vastaista asettaa yksi kansalaisryhmä muita näin paljon edullisempaan asemaan. Lisäksi tästä seuraisi varmasti lisääntyneitä vaateita eläkeiän alentamiseksi muiden kansalaisryhmien osalta. Tätä ei eläkejärjestelmämme nykyinen rahoitustilanne tunnetusti mahdollista.

Edellä mainitun perusteella katsomme, että lain 5 §:ää tulisi muuttaa siten, että luopumistuen saamisen edellytyksenä on luopumisen tapahtu-

minen luopujan täytettyä 60 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 65 vuotta.

Luopumistapauksissa maatila voidaan myös vuokrata. Vuokratuloa ei oteta huomioon tukea määrättäessä. Vuokratulon huomioon ottaminen edellyttää muutoksia 18 ja 19 §:ään.

Myös 23 §:n työkyvyttömyys- ym. eläketa-pauksissa tulisi suorittaa täydellinen yhteensovit-us eikä vain yhteensovitusta täydennysosan kohdalta.

Maatalousyrittysten palkansaajat joutuvat maatalouden lopettamistapauksissa työttömiksi. Muun muassa Irlannissa on luotu järjestelmä, jossa työntekijät maataloilla on saatettu vastaa-vanlaisen EU:n tukeman järjestelmän piiriin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki

maatalousyrittäjien luopumistuesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleisiä säännöksiä

1 ja 2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Luopujaa koskevat edellytykset

3 ja 4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 §

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 60 vuotta mutta ei ole täyttänyt 65 vuotta.

Jos luopujina ovat aviopuolisot ja luopumisen tapahtuessa vanhempi puolisoista täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset ja on muutoinkin luopumistukeen oikeutettu, nuorempi puolisoista on oikeutettu luopumistukeen, jos hän on täyttänyt 55 vuotta. Luopumistukea ei kuitenkaan suoriteta ajalta ennen 60 vuoden iän täyttämistä.

6 ja 7 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Maatilaa koskevat edellytykset

8 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

9 §

Maatilan luovutus luovutuksensaajalle

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Pellon luovutus lisämaaksi

10 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Pellon luovutus muuhun kuin maatalous-tarkoituksiin

11 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Pellon poistaminen tuotannosta sitoumuksella

12 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Luopumista koskevat yhteiset säännökset

13—16 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Luopumistuen määrä

17 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

18 §

(1—3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Luopumistuen perusmäärästä vähennetään maatilan vuokralle luovuttamisesta saatu vuokratulo. (uusi)

19 §

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Luopumistuen täydennysosasta vähennetään

maatilan vuokralle luovuttamisesta saatu vuokratulo siltä osin, kuin sitä ei ole voitu 18 §:n 4 momentin nojalla vähentää. (uusi)

Luopumistuen hakeminen

20 ja 21 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Luopumistuen maksaminen

22 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

23 §

Jos luopumistuen saajalle myönnetään kansaneläkelain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, säännösten tai määräysten mukainen täysi työkyvyttömyyseläke (*poist.*) tai varhennettu vanhuuseläke, *luopumistuki* lakkautetaan. Mikäli luopumistuen saajalle myönnetty edellä tarkoitettu eläke lakkaa, *luopumistuen* maksaminen aloitetaan uudelleen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

24—27 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Luovutuksensaajan ja luopujan velvoitteiden täyttäminen

28—30 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Luopumistuen takaisinperintä

31 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Ennakkopäätökset

32 ja 33 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Lain täytäntöönpano

34—36 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Muutoksenhaku

37 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Erinäiset säännökset

38—42 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Lain voimaantulo

43 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1994

Ulpu Iivari
Erja Lahikainen

Kari Urpilainen

Heikki Rinne
Kari Rajamäki

II

Yhdyn ensimmäisessä vastalauseessa esitettyihin perusteluihin muutoin, paitsi en 1. lakiehdotuksen 5 §:n osalta siltä osin kuin siinä on esitetty

ikärajan nostamista 60 vuoteen.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1994

Osmo Polvinen

EDUSKUNNAN
SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä
30 päivänä syyskuuta 1994
Lausunto n:o 3

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 8 päivänä syyskuuta 1994 hallituksen esityksen n:o 162 laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi valmistelevasti käsiteltäväksi maa- ja metsätalousvaliokuntaan samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa.

Edelleen eduskunta on lähettäessään 8 päivänä syyskuuta 1994 maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 163 laiksi kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta ja maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa.

Asioiden johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina maatalousneuvos Juhani Tuisku maa- ja metsätalousministeriöstä, hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, apulaisjohtaja Päivi Huotari Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta, rahoitusasiamies Antti Huhtamäki Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, agrologi Tage Ginström Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, toiminnanjohtaja Ismo Ojala Kauppapuutarhaliitosta ja toiminnanjohtaja Hannu Salo Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitosta.

Hallituksen esityksessä n:o 162 ehdotetaan säädettäväksi laki maatalousyrittäjien luopumistuesta, jonka nojalla kaupallisen maatalouden harjoittamisesta luopuvalle tai pellot vuokraavalle maatalousyrittäjälle maksettaisiin luopumistukea. Luopumistuella turvattaisiin maataloudesta ennen vanhuuseläikeikää luopuvan toimeentulo. Luopumistukeen olisivat oikeutettuja 55—64-vuotiaat maatalousyrittäjät ja se vastaisi määrältään maatalousyrittäjien eläkelain ja kansaneläkelain mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen yhteismäärää. Tukea maksettaisiin vanhuuseläikeiän saavuttamiseen asti. Luopumistukijärjestelmän kustannukset maksettaisiin valtion varoista. EU osallistuisi luopumistuen rahoitukseen. Luopumistuen toimeen-

panosta vastaisi Maatalousyrittäjien eläkelaitos yhteistyössä maaseutuelinkeinoviranomaisten kanssa.

Hallituksen esityksessä n:o 163 ehdotetaan vuosina 1995—1998 kaupallisen kasvihuonetuotannon tai omenanviljelyn lopettavalle yrittäjälle maksettavaksi lopettamistukea. Tuen saamisen keskeinen edellytys on, että kasvihuoneiden tai omenaviljelmän poistaminen viljelykäytöstä on pysyvää. Lopettamistuki olisi kertakorvaus ja sen suuruus määräytyisi poistuvan tuotannon laajuuden perusteella. Lopettamistukien yhteismäärä arvioidaan 80 miljoonaksi markaksi, josta vuositason kustannukset olisivat noin 20 miljoonaa markkaa. Järjestelmän kustannukset maksettaisiin valtion varoista.

Esitykset liittyvät valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1995 ja ne ovat tarkoitettut käsiteltäviksi sen yhteydessä.

Lakien toimeenpano riippuu Suomen EU-jäsenyydestä, joten voimaantulosta on tarkoitus säätää asetuksella.

Hallituksen esityksen n:o 163 mukainen tuki on ensisijaisesti rakennepoliittinen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että selvitetään, onko tarpeellista yhteensovittaa lopettamistuki sosiaalipoliittisten etuuskien kanssa, ja että tarvittavat esitykset annetaan pikaisesti.

Molempiin hallituksen esityksiin liittyy ehdotus maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamiseksi. Nämä on yhteensovitettava keskenään. Teknisesti on mahdollista poistaa jommastakummasta esityksestä mainittu lainkohta, kunhan myös esitysten jatkokäsittelyssä pidetään huolta mainitun säännöksen asianmukaisesta muodosta. Hallituksen esitys n:o 117 aiheuttaa eräitä teknisiä muutoksia hallituksen esityksen n:o 162 ensimmäisen lakiehdotuksen 40 §:ään ja hallituksen esityksen n:o 163 ensimmäisen lakiehdotuksen 14 §:ään.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hallituksen esityksiä tarpeellisina ja tarkoi-

tuksenmukaisina. Valiokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muutoin muuttamattomina paitsi hallituksen esityksen n:o 162 toinen lakiehdotus

hylättäisiin ja ensimmäisen lakiehdotuksen 40 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana sekä että hallituksen esityksen n:o 163 ensimmäisen lakiehdotuksen 14 § ja toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

Hallituksen esitys n:o 162

1.

Laki

maatalousyrittäjien luopumistuesta

40 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on luopumistuesta soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 8 g, 9 ja 9 a §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä,

19 b §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 d, (*poist.*) 20, 21 ja 21 a—21 e §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä sekä 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Hallituksen esitys n:o 163

1.

Laki

kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta

14 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on lopettamistuesta soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 16 §:ssä, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa, 19 d,

(*poist.*) 20, 21 ja 21 a—21 e §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16, 17 ja 18 §:ssä ja 19 §:n 5 momentissa säädetään.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 16 §:n 1 momentin 4 kohta,

sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1331/92), sekä

lisätään 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa, uusi 5 ja 6 kohta, jolloin nykyinen 5 kohta siirtyy 7 kohdaksi, seuraavasti:

16 §

Maatalousyrittäjien eläkelaitos huolehtii:

(4 kohta kuten hallituksen esityksessä)

5) luopumistuesta siten kuin maatalousyrittäjien

luopumistuesta annetussa laissa (/) säädetään;

(6 kohta kuten hallituksen esityksen 5 kohta)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina, jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Kemppainen, Kuittinen, Muttilainen, Nord-

man, O. Ojala, Perho-Santala, Puhakka, Puisto, Stenius-Kaukonen ja Ääri sekä varajäsen Kauppinen.

Eriäviä mielipiteitä

I

Hallituksen esityksessä n:o 162 laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ehdotetaan, että maatalouden harjoittamisesta luopuvalle 55—64-vuotiaalle maatalousyrittäjälle maksettaisiin luopumistukea, jolla turvattaisiin maataloudesta ennen vanhuuseläkeikää luopuvan toimeentulo. Luopumistuki vastaisi määrältään maatalousyrittäjien eläkelain ja kansaneläkelain mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen yhteismäärää.

Viime vuosina on muuhun eläkelainsäädäntöön jouduttu tekemään useita muutoksia, joilla muiden kansalaisryhmien kuten esimerkiksi kuntien ja valtion virkamiesten eläkeikää on korotettu huomattavasti. Yksilöllisen varhaiseläkkeenkin, jonka saaminen puolestaan edellyttää iän lisäksi terveydellisiä edellytyksiä, ikäraja on yleensä 58 vuotta.

Allekirjoittaneiden mielestä on kansalaisten samanarvoisuuden vastaista asettaa yksi kansalaisryhmä muita näin paljon edullisempaan asemaan. Lisäksi tästä seuraisi varmasti lisääntyneitä vaateita eläkeikien alentamiseksi muiden kansalaisryhmien osalta. Tätä ei eläkejärjestelmämme nykyinen rahoitustilanne tunnetusti mahdollista.

Edellä mainitun perusteella katsomme, että maatalousyrittäjien luopumistukilain 5 §:ää tulisi muuttaa siten, että luopumistuen saamisen edellytyksenä on luopumisen tapahtuminen luopujan täytettyä 60 vuotta, mutta ennen hänen täytettyään 65 vuotta.

Luopumistapauksissa maatila voidaan myös vuokrata. Vuokratuloa ei oteta huomioon tukea määrättäessä. Vuokratulon huomioon ottaminen edellyttää muutoksia ko. lain 18 ja 19 §:ään.

Myös lain 23 §:n työkyvyttömyys- ym. eläketapauksissa tulisi suorittaa täydellinen yhteensovitus eikä vain yhteensovitusta täydennysosan kohdalta.

Maatalousyrittäjien palkansaajat joutuvat maatalouden lopettamistapauksissa työttömiksi. Mm. Irlannissa on luotu järjestelmä, jossa työntekijät maataloilla on saatettu vastaavanlaisen EU:n tukeman järjestelmän piiriin.

Hallituksen esityksessä n:o 163 ehdotetaan lopettamistuen maksamista kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettaville yrityksille. Lopettamistuen käyttöönottoa perustellaan EU-jäsenyydellä ja sen mahdollisesti aiheuttamilla kannattavuusongelmilla ko. alan yrittäjille.

Lopettamistuen maksaminen yhden alan yrittäjille on erittäin outoa ja suomalaisissa olosuhteissa poikkeuksellista. Viime vuosina ovat sadat pienet ja keskisuuret yritykset joutuneet vaikeuksiin kysynnän romahtamisen tai valuuttalainojen korkojen vuoksi. Monet yrittäjät ovat joutuneet luopumaan jopa koko perheen omaisuudesta talousvaikeuksien vuoksi, eikä yhteiskunta ole tullut apuun. Lopettamispäätösten seurauksena yrityksen muu henkilöstö on jäänyt työttömäksi.

Kasvihuone- ja omenaviljelmille esitetään lopettamistuen maksamista, vaikka kannattavuusongelmien syntymisestä ei ole vielä muuta kuin epäilyjä. EU-jäsenyyden tuo alan yrittäjille toki uusia uhkia, mutta toisaalta EU-jäsenyyden lähialuiden kasvavat markkinat tuovat uusia vientimarkkinoita myös kasvihuone- ja omenatuotantoon. EU-jäsenyyden tulisi nähdä myös mahdollisuutena, ei pelkästään uhkana. Suomalaisella kasvi- ja omenatuotannollahan on omat myynti-

valttinsa (mm. puhtaus), joiden arvostus kasvaa tulevaisuudessa.

Lopettamistukien kaltaisten tukien maksaminen esitetyssä muodossa on outoa myös valtion talouden näkökulmasta. Elinkeinotukien lisäämistä ja laajentamista tulisi ehdottomasti välttää. Nyt esitetty tuki lisää laskennallisesti valtion menoja viiden vuoden aikana noin 80 miljoonalla markalla, mutta jos otetaan huomioon tehtyjen investointien tuhoaminen ja yrittäjien siirtyminen työttömiksi, ovat taloudelliset menetykset paljon suurempia.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1994

Jouko Skinnari

Kyllikki Muttilainen

Virpa Puisto

Pidämme kasvihuonetuotantoon ja omenaviljelmille esitettyä lopettamistukea täysin perusteettomana.

Kuten valiokunnan lausunnossa on todettu, mahdollisia eläke-, sairaus-, vakuutus-, työttömyysturva- yms. etuja ei oteta huomioon tukipäätöksissä. Asia on pikaisesti selvitettävä ja annettava eduskunnalle tarvittavat lainmuutokset.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että hallituksen esitykseen n:o 163 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

II

Yhdyn ensimmäisessä eriävässä mielipiteessä esitetyin perustein ehdotukseen hallituksen esi-

tyksen n:o 163 ensimmäisen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1994

Outi Ojala

III

Hallituksen esityksen n:o 162 eläke- ja maatalouspoliittiset tavoitteet ovat epäselviä. Hallituksen esitys on ristiriidassa hallituksen aiemman eläkepoliittisen linjan kanssa. Eläkemenojen kasvun hillitseminen on lähivuosien suuri haaste.

Luopumiseläkejärjestelyjä pitäisi tarkastella kokonaisuutena. Jos luopumistuen ikärajaksi määritellään 55 vuotta, tulisi vastaava järjestely sallia myös palkansaajille. Mikäli näin ei toimita, oikeudenmukaisin luopumistuen ikäraja olisi sama kuin yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja eli 58 vuotta. Tämä edellyttää muutoksia lain 5 ja 22 §:ään. Luopumistukijärjestelmässä on tarkoi-

tuksenmukaista ottaa huomioon vuokratulot, mikä edellyttää muutoksia lain 18 ja 19 §:ään. Myös luopumistuen perusmäärän yhteensovitukselta on tarpeellista säätää 23 §:ssä.

Hallituksen esityksessä n:o 163 esitetään kasvihuoneviljelijöille ja omanaviljelijöille maksettavaksi luopumistukea. Menettelyä ei ole perusteltua pitää sosiaali- vaan rakennepoliittisena järjestelynä. Esitys on kyseenalainen enkä kannata sen hyväksymistä. Vähemmällä valtionvarojen käytöllä päästäisiin parempaan lopputulokseen, jos siirtymävaiheen tukea suunnattaisiin ao. viljelmien markkinoinnin avustamiseen.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1994

Ulla Anttila

IV

Kansallisen EU-tukipaketin osana hallitus ehdottaa hyväksyttäväksi maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmää. Ehdotus perustuu EU:n maatalouden varhaiseläkejärjestelmää koskevan asetuksen hyväksikäyttöön, jolloin toimeenpanoa voidaan rahoittaa EU:n yhteisistä varoista.

HE n:o 162

Nykyiset järjestelmät sukupolvenvaihdoseläkkeestä ja luopumiskorvauksesta ovat voimassa vuoden 1995 loppuun saakka. Niihin sisältyvä ikäraja on 55 vuotta. Hyväksymme ikärajan säilyttämisen 55 vuodessa, koska mielestämme nykyisessä työttömyystilanteessa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdosta vastaavasti kaikissa työntekijöiden ja muiden yrittäjien eläkejärjestelmissä pitäisi olla tilapäinen mahdollisuus siirtyä eläkkeelle 55-vuotiaana ja työnantajille velvollisuus ottaa nuori työntekijä tilalle.

Koska EU:n kyseessä oleva asetus mahdollistaa varhaiseläkkeiden ulottamisen koskemaan myös maatalouden työntekijöitä, esitämme, että tätä koskevat säännökset lisättäisiin lakiin.

Lisäksi esitämme, että maatalousvaliokunta edellyttäisi, että hallitus antaisi määräaikaiset esitykset 55 vuotta täyttäneiden työntekijöiden, viranhaltijoiden ja muiden yrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeistä. Tämä on tarpeellista kaikkien toimialojen suhteen, mutta erityisen perus-

teltua mahdollisen EU-jäsenyyden aiheuttamien työpaikkojen menetyksen vuoksi esimerkiksi elintarvikeketjun eri osissa.

Voimassa olevaa luopumiskorvausta ei voi saada, jos maatalousyrittäjä vuokraa maatalousmaan ja saa siitä vuokratuloa. Mielestämme ehdotetun lain 18 §:ää tulisi muuttaa siten, että vuokratulo vähennettäisiin luopumistuesta.

HE n:o 163

Hallitus esittää kasvihuonetuotannosta ja omenanviljelystä luopuville maksettavaksi lopettamistukea. Näiltä aloilta saa yhteensä noin 20 000 henkilöä toimeentulonsa. Heistä kolmasosa on työntekijäasemassa. Mielestämme myös näillä aloilla 55 vuotta täyttäneille työntekijöille tulisi mahdollistaa edellisessä kohdassa esittämämme vastaava eläkejärjestely, kun yrityksen lopettaminen merkitsee heille työpaikan menettämistä.

On erittäin vaikea ymmärtää hallituspuolueiden edustajien kylmäkiskoista suhtautumista työpaikkansa menettävien työntekijöiden tulevaisuutta kohtaan, kun samanaikaisesti ollaan valmiit turvaamaan yrittäjien asema maataloudessa, kasvihuonetuotannossa ja omenanviljelyssä. Ratkaisujen epäoikeudenmukaisuutta korostaa myös se, että muilla toimialoilla ei yrittäjienkään tulevaisuutta ole turvattu.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1994

Marjatta Stenius-Kaukonen

Outi Ojala